

Sant Pere de Casserres

Les Masies de Roda

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Collet de Casserres, 08510.
Emplaçament A l'extrem de nord-oriental del terme. A la part de tramuntana de la península de Casserres.

Coordenades:

Latitud: 42.00158
Longitud: 2.34069
UTM Est (X): 445399
UTM Nord (Y): 4650162

Classificació

Número de fitxa 08116-104
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XI
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religiós i/o funerari
Observacions protecció: BCIN R-I-51-0441 / ZEAP (POUM, DOGC 5163 de 1/7/2008)
Data aprovació: dc., 03/06/1931 - 12:00
Número inventari IPA, 162 / CC.AA, 11808
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Titular: Consell Comarcal d'Osona, C/ Historiador Ramon d'Abadal i de Vinyals, 5 3ª planta, 08500 Vic.

Descripció

Conjunt arquitectònic format per l'església i les dependències monàstiques organitzades al voltant d'un claustre, més un antic hospici i un edifici destinat a les tasques agropecuàries, ambdós aïllats. L'accés al conjunt monàstic, situat a l'extrem sud-oest del recinte, es fa mitjançant un portal d'arc de mig punt adovellat, amb els brancals bastits amb carreus, que dona pas a una terrassa de planta rectangular descoberta, des de la que s'arriba a tots els espais monàstics. L'església és de tres naus amb tres absidioles semicirculars capçades a llevant. Les naus estan cobertes amb voltes de canó separades per arcs torals de punt rodó, recolzats damunt dos pilars cruciformes que, juntament amb els murs perimetrals del temple, sostenen l'estructura. La volta de la nau de tramuntana està refeta modernament. Les naus laterals es comuniquen amb la central mitjançant grans arcs formers de mig punt que també es recolzen als pilars cruciformes. L'arc former que comunica la nau central amb la de tramuntana presenta un mur de pedra a mitja alçada que separa els dos espais. Els absis estan coberts amb voltes de quart d'esfera i s'obren a les naus mitjançant arcs triomfals de mig punt, exceptuant l'absis central que es comunica primer amb un presbiteri. La il·luminació del temple es fa mitjançant finestres d'arc de mig punt adovellades. A l'absis central n'hi ha tres, al presbiteri i a cada una de les dues absidioles una de doble esqueixada, i a les façanes de les naus laterals tres més de doble esqueixada, així com una altra que dona a l'interior del campanar. Damunt dels arcs triomfals hi ha petits òculs adovellats. El frontis, orientat a ponent, presenta un portal d'accés rectangular amb els brancals fets de carreus desbastats i la llinda plana de fusta. Damunt seu hi ha un timpà semicircular adovellat. A la part superior, corresponent amb cada una de les naus, hi ha tres finestres de punt rodó, la central d'una sola esqueixada i les laterals de dues. La capçalera del temple presenta decoració del tipus llombard a base d'arcuacions cegues ubicades entre lesenes, tant als tres absis com al presbiteri. L'absis central, en canvi, és l'únic que presenta una filada de finestres de mig punt cegues sota un fris de dents de serra. A l'extrem sud-oest de l'església s'ubica el campanar, de planta quadrada, amb la coberta piramidal i distribuït en tres plantes. A la planta baixa, el campanar està comunicat amb l'església mitjançant un portal de mig punt adovellat obert al mur de tramuntana. Al mur de llevant s'obre la porta que porta al claustre, al de migdia l'accés al locutori i la cambra prioral i a ponent, la porta d'accés a la porteria del monestir, que el precedeix. Es tracta d'un espai rectangular cobert per una gran volta de canó de pedra a sardinell, que sosté una terrassa descoberta amb accés des del primer pis de l'ala de ponent de les dependències monàstiques. La porteria s'obre als costats nord i sud mitjançant arcs de mig punt adovellats de diferents mides. El pis superior del campanar presenta dos finestrals d'arc de mig punt adovellats, oberts a cada una de les cares de l'estructura. Cal esmentar que adossat al mur de migdia de l'església hi ha el claustre, amb les dependències monàstiques i que pocs metres de distància del mur de tramuntana de l'església hi ha l'antic hostatgeria, on s'acollien els peregrins que arribaven al monestir. Per últim, cal mencionar la presència d'un total de 78 tombes antropomorfes excavades a la roca, corresponents a la necròpolis anterior a la construcció del monestir.

Observacions:

Procedent de Sant Pere de Casserres, la família Pallàs conserva un retaule barroc del segle XVII, una antiga lipsanoteca o caixa de relíquies, així com notables fragments de pintures murals tardo-romàniques i gòtiques. Entre els enterraments destacables de Casserres es troben: la vescomtessa Eugòncia, continuadora de l'obra d'Ermetruit al 1039 i la vescomtessa Almodis de Barcelona, germana del comte Ramon Berenguer III, el 113. També hi ha les despulles de Guillem de Tavertet, Bisbe de Vic (1195-1233), mort a Casserres el dia 25 novembre de 1233. Cal esmentar també que el Museu Episcopal de Vic presenta diferents elements provinents de Casserres.

Història

El monestir de Sant Pere de Casserres representa l'únic de l'ordre benedictí a Osona. Fou erigit en un indret on ja hi havia hagut un castell que posseïa una capella consagrada a Sant Pere. L'empresa fou impulsada gràcies a la la vescomtessa Ermetruit, qui comprà el domini alodial de Casserres al comte Ramon Borrell de Barcelona. Així doncs vers el 1006 féu iniciar les obres sota la vescomtessa Eugòncia i el seu fill Bermon I, s'hi aplegà la comunitat l'any 1012 amb l'abat Acfred i s'inicià la gran basílica actual, consagrada l'any 1050, amb l'abat Bofill al capdavant del monestir. Vers el 1012 començà a haver-hi vida comunitària, tot i que fins al 1050 no fou consagrada l'església monàstica. Posteriorment, l'any 1060 Casserres baixà aviat a la condició de priorat (1060), segurament pel fet de no poder mantenir la dotzena de monjos necessaris per a continuar essent abadia. Vers el 1079 el monestir perd la seva independència al ser unit al gran monestir de Cluny pels vescomtes d'Osona i Cardona, Ramon Folc I de Cardona i el seu germà Folc II de Cardona, per tal d'assegurar-hi la vida monàstica regular. D'aquesta manera passà a ser l'administrador de les possessions de Cluny a Catalunya. Durant el segle XIII la comunitat augmentà, tot i que no va passar mai de dotze o tretze persones. Vers el segle XIV s'investí com a prior comendatari a Pedro de Luna, futur Benet XIII d'Avinyó el 1376, personatge conegut també com el Antipapa o Papa Luna. Diferents factors com la pesta negra i el despoblaments dels segles XIV i XV amb la conseqüent reducció d'entrada de diners dels censos, provoca que el monestir s'endeuti i que vers el final del segle XV solament hi hagin dos monjos a Casserres. És en aquest moment, en l'any 1427, quan el monestir pateix l'efecte d'un terratrèmol que provoca que caigui la cau de volta de la nau de tramuntana. Anys més tard, vers el 1464 és fortificat a conseqüència de les guerres remences, encara que no és fins el 1511 quan s'emprenen les primeres obres de consolidació i restauració al monestir i al claustre sota les ordres del prior comandatari Guillem Caçador. Vers el 1572 Ferran d'Aragó, arquebisbe de Saragossa i prior comandatari de Casserres renuncia al priorat i a Casserres i aquest passa a les mans col·legi dels jesuïtes de Betlem de Barcelona fins que, el 1767, foren expulsats per decret de Carles III. L'any 1774 el monestir es comprat per Pau Pla i Llafrenca, del mas Pla de Roda, i encara que es continua celebrant missa els diumenges fins l'any 170, l'activitat religiosa va cessar i posteriorment passà a mans família Arisa-Pallàs de Les Masies de Roda, que el va mantenir com a masoveria. El monestir quedà en l'oblit, fins que el 3 de juny de 1931, fou declarat Monument Històric Artístic amb categoria de Monument Nacional, i al 1934 es crea un Patronat de Sant Pere de Casserres. Vers el 1952-1962, s'emprèn les primeres i més importants obres de consolidació sota la direcció de l'arquitecte Camil Pallàs, de la família propietària. Aquestes consisteixen en refé la volta de la nau de tramuntana de l'església, de la cuina i el refectori, del pis superior de l'hospici i de les cambres priorals. L'any 1991 el Consell Comarcal d'Osona l'adquireix amb la finalitat de portar a terme, juntament amb la Generalitat de Catalunya, la restauració del conjunt del monestir durant els anys 1994 a 1998 a càrrec de l'arquitecte Joan-Albert Adell i Gisbert. Actualment, a més de ser totalment visitable i museïtzat, alberga exposicions temporals d'elements no relacionats directament amb el monestir.

Bibliografia

ADELL GISPERT, J. A. [et al.] (1984): "Catalunya Romànica. Volum 3: Osona". Enciclopèdia Catalana, Barcelona. ABRIL I LÓPEZ, J. M. [et al.] (1986): "Catalunya Romànica. Volum 22: Museu Episcopal de Vic; El Museu Diocesà i Comarcal de Solsona". Enciclopèdia Catalana, Barcelona. ASENSI, R. M (1999): "Osona. Catalunya Romànica, guies comarcals volum 2". Pòrtic, Barcelona. CC.AA Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya (Cartes Arqueològiques), Les Masies de Roda, 2008. ERRA I ZUBIRI, A.; OCAÑA I SUBIRANA, M. (1992): "118 Testimonis de la història d'Osona". Vallès, Figueres. GAVIN I BARCELÓ, J. M. (1984): "Inventari d'esglésies: Osona". Arxiu Gavin, Valldoreix. H. M. TALLER D'ARQUITECTURA I CONSTRUCCIÓ S. L (2008): "Catàleg de béns d'interès històric, arquitectònic i

paisatgístic". POUM de Les Masies de Roda de 30 de abril de 2008, Vic. IPA. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Les Masies de Roda, 1992. PALLÀS I ARISA, V. (1998): "El Cos Sant. Sant Pere de Casserres, entre el mite i la realitat". La Busca edicions s. L, Barcelona. PLADEVALL I FONT, A. (2000): "Rutes del romànic de la comarca d'Osona". Institut Municipal de Promoció i Economia de Vic, Vic. PLADEVALL I FONT, A. (2002): "Sant Pere de Casserres. Guia del visitant". Fundació Caixa de Manlleu/Consell Comarcal d'Osona, Manlleu. ROVIRA I MONTELLS, J. M. (2005): Les Masies de Roda. Història del nostre poble. Edita l'Ajuntament de les Masies de Roda, Masies de Roda. SOLDEVILA, T. (1999): "Sant Pere de Casserres. Pels camins de la història". Eumo Editorial/Consell Comarcal d'Osona, Barcelona. SOLDEVILA, T. (1999): "Sant Pere de Casserres. Història i llegenda". Eumo Editorial/Consell Comarcal d'Osona, Barcelona. XICOY, E. (2003): "La tossuderia d'un monestir: Casserres" a Descobrir Catalunya, núm. 64, Edicions 62, Barcelona, pàg, 98-104.

